

Vlaams
Parlement

ingediend op **520** (2015-2016) – Nr. 2
2 februari 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen
uitgebracht door Tine van der Vloet en Sabine de Bethune

over de beleidsbrief

Gelijke Kansen
2015-2016

Samenstelling van de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen:

Voorzitter: Lorin Parys.

Vaste leden:

Björn Anseeuw, Piet De Bruyn, Jelle Engelbosch, Marc Hendrickx, Lorin Parys, Tine van der Vloet;
An Christiaens, Griet Coppé, Katrien Partyka, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Mercedes Van Volcem;
Michèle Hostekint, Ingrid Lieten;
An Moerenhout.

Plaatsvervangers:

Caroline Croo, Ingeborg De Meulemeester, Lies Jans, Kathleen Krekels, Nadia Sminate,
Herman Wynants;
Dirk de Kort, Michel Doomst, Cindy Franssen, Katrien Schryvers;
Ann Brusseel, Freya Saeys;
Els Robeyns, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Toegevoegde leden:

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

520 (2015-2016) – Nr. 1: Beleidsbrief

INHOUD

I.	Toelichting door Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding	5
1.	SD1: Een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan.....	5
1.1.	Een gelijkekansenperspectief in alle Vlaamse beleidsdomeinen....	5
1.2.	Ingaan tegen stereotyperende beeldvorming	6
1.3.	Wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen	6
1.4.	Streven naar een geweldloze samenleving.....	7
2.	SD2: Volwaardige maatschappelijke participatie	7
2.1.	Inzetten op algemeen welbevinden.....	7
2.2.	Toegankelijkheid	8
3.	SD3: Bestrijden van discriminatie.....	9
II.	Algemene bespreking	9
1.	Standpunt van Piet De Bruyn	9
2.	Standpunt van Ann Brussee	12
3.	Standpunt van Sabine de Bethune	16
4.	Standpunt van Elke Van den Brandt.....	17
5.	Standpunt van Els Robeyns	19
III.	Antwoorden van de minister en bijkomende opmerkingen van de commissieleden	20
1.	Genderbeleid	20
1.1.	Genderloopbaankloof.....	20
1.2.	Toepassing van het MEP-decreet	21
1.3.	Genderbeleid in onderwijs- en zorgopleidingen.....	21
2.	Genderidentiteit en seksuele geaardheid	22
2.1.	Suïcidepreventie	22
2.2.	Bestrijden van heteronormativiteit in rust- en verzorgingstehuizen	22
2.3.	Transgenders.....	22
3.	Mensen met een beperking.....	23
3.1.	Specifieke acties rond beeldvorming	23
3.2.	Implementatie van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap	23
3.3.	Betrokkenheid van het gelijkekansenbeleid bij het M-decreet en het decreet Persoonsgebonden Financiering.....	23
4.	Beeldvorming	24
5.	Geweldpreventie	24

6. Toegankelijkheid	25
6.1. Uitzonderingsregels inzake toegankelijkheid voor het onroerend erfgoed	25
6.2. Toegankelijkheid van websites	25
6.3. Toegankelijkheid van openbaar vervoer.....	25
7. Discriminatie	26
7.1. Discriminatie op basis van leeftijd	26
7.2. Discriminatie van alleenstaande moeders op de woninghuurmarkt	26
7.3. Discriminatie op basis van ras of afkomst	26
7.4. Discriminatie op basis van geslacht, genderidentiteit en gender- expressie	27
7.5. Evaluatie van het Interfederaal Gelijkekansencentrum en van de Vlaamse Ombudsdienst.....	27
8. Horizontaal gelijkekansenbeleid	28
9. Onderzoek en steunpunt Gelijke Kansen.....	28
9.1. Stand van zaken van de lopende onderzoeken	28
9.2. Onderzoek naar de beeldvorming van personen met een beper- king in de media	28
Gebruikte afkortingen	30

De Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen besprak op 3 en 10 december 2015 en op 7 januari 2016 de beleidsbrief Gelijke Kansen 2015-2016. Deze bespreking liep voor een deel samen met de commissiebespreking van het ontwerp van decreet houdende de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap voor het begrotingsjaar 2016 (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 15/1).

Op 3 december 2015 werd de beleidsbrief toegelicht. Op 10 december formuleerden de commissieleden hun standpunten en vragen. Op 7 januari 2016 werden de vragen van de commissieleden beantwoord door de minister. De vergadering van 7 januari 2016 werd niet geagendeerd als een bespreking van de beleidsbrief, maar als een 'gedachtewisseling over het gelijkekansenbeleid'. De behandeling van de beleidsbrief Gelijke Kansen was formeel gezien immers reeds afgesloten op eind december 2015, samen met de stemming over de begroting.

I. Toelichting door Liesbeth Homans, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Inburgering, Wonen, Gelijke Kansen en Armoedebestrijding

Minister *Liesbeth Homans* is tevreden met de grote belangstelling voor het thema Gelijke Kansen. Het voornaamste doel is het bestrijden van achterstellingsmechanismen en discriminatie op basis van gender, seksuele identiteit en beperking. Ook toegankelijkheid valt onder dezelfde noemer.

Het gelijkekansenbeleid moet vorm krijgen vanuit een functionele en een horizontale benadering. De horizontale benadering strekt zich daarbij uit over de diverse Vlaamse beleidsdomeinen. Een nauwe samenwerking met alle betrokken actoren en het brede middenveld waar specifieke kennis beschikbaar is, is voor de minister onontbeerlijk. Structureel denkt ze bij dergelijke samenwerking onder meer aan de Nederlandstalige Vrouwenraad, Ella vzw, het Vrouwenoverlegcomité, vzw RoSa, GRIP, Çavaria en de Belgian Pride.

Het gelijkekansenbeleid biedt ook een projectmatige ondersteuning. Met 'Wel Jong, Niet Hetero' en in samenwerking met het productiehuis De Mensen, wordt een reportage gemaakt over inclusie van mensen met een beperking in de theaterwereld. Concreet gaat het om een documentaire over mensen met en zonder beperking die samen acteren. De minister verwacht van de commissieleden alle steun en promotie voor de uitzending.

De beleidsbrief beschrijft drie strategische doelstellingen voor het volgende werkjaar.

1. SD1: Een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan

1.1. Een gelijkekansenperspectief in alle Vlaamse beleidsdomeinen

De minister onderstreept de nood aan een beleidsdomeinoverschrijdende aanpak, met een coördinatie vanuit het horizontaal gelijkekansenplan. Dat omvat het beleidskader voor Vlaanderen voor de uitvoering van het VN-verdrag. Het doelstellingenkader is goedgekeurd door de Vlaamse Regering in juli 2015.

Begin 2016 komt er een uitgewerkt actieplan, al is er enige achterstand vanwege laattijdige adviezen van onder meer SERV en Vlor. Er worden ook consultatiedagen met het middenveld georganiseerd. Dat gebeurde in het verleden niet structureel, maar wordt door de minister essentieel geacht om de betrokkenheid te garanderen. De vier prioritaire doelstellingen van het actieplan handelen over het realiseren van integrale toegankelijkheid; het streven naar een inclusieve samenleving; het realiseren van de 'genderklik' en het bestrijden van discriminatie. Uitvoering en

onderlinge afstemming worden ook een prioriteit in 2016. Er is een coördinerende rol weggelegd voor de ambtelijke commissie gelijke kansen.

Er werd ook een actieplan uitgewerkt voor de genderloopbaankloof, met onder meer flankerende maatregelen voor de problematiek van de combinatie arbeid en gezin.

1.2. Ingaan tegen stereotyperende beeldvorming

Een genuanceerde beeldvorming is cruciaal in de strijd tegen allerlei vormen van achterstellingsmechanismen. De Expertendatabank richt zich op journalisten die op zoek zijn naar experts met een specifieke kennis in het domein dat ze willen behandelen. De experts worden in de databank opgenomen ongeacht een eventuele beperking, genderkenmerken, overtuigingen, migratieachtergrond en dergelijke. De klemtoon ligt enkel op de expertise. Het is tevens de bedoeling dat de journalisten die de databank gebruiken, ze ook zo breed mogelijk promoten in de media. De databank wordt continu aangevuld en is mobiel raadpleegbaar. Er komt nog een promotiecampagne specifiek gericht op journalisten.

Het project 'parkeerkunst' richt zich op het misbruik van parkeerplaatsen voor mensen met een beperking. Het project is een samenwerking tussen kunstenaars met en kunstenaars zonder beperking. Via kunst kan het probleem op een ludieke maar toch heldere manier worden aangekaart.

Voor het schooljaar 2016-2017 wordt een wedstrijd rond genuanceerde beeldvorming voorzien, gericht op journalisten in opleiding. Zij worden immers belangrijke opiniemakers en een genuanceerde beeldvorming is belangrijk. Ook in de bacheloropleiding wordt een wedstrijd vooropgesteld, in samenwerking met de hogescholen.

1.3. Wegwerken van bestaande ordeningsmechanismen

Er zijn nog te veel gendervooroordelen als element dat mannen en vrouwen ertoe aanzet om bepaalde keuzes al dan niet te maken. Om dat weg te werken is een 'genderklik' nodig. In dat verband wordt ook gewerkt aan een vernieuwing van de website genderklik.be.

Er wordt een onderzoek en een studiedag georganiseerd in het kader van 'gegenderde studiekeuzes'. Nog te veel jongens en meisjes kiezen voor studierichtingen die stereotiep voor hun geslacht worden vooropgesteld: meisjes sociale richtingen of zorggericht en jongens meer wetenschappelijk. In dat verband moet gendergebonden terminologie worden gemeden. Jongens die voor 'vroedvrouw' studeren klinkt bijvoorbeeld vreemd. Vanuit haar bevoegdheid betreffende bestuurszaken, heeft de minister ook al een aantal Vlaamse vacatures genderneutraal gemaakt.

Het WiWeTeR-project is een STEM-actieplan gericht op kinderen tussen 6 en 12 jaar die op een interactieve en uitdagende manier met wetenschap en techniek in contact gebracht worden om ze te motiveren voor STEM-richtingen.

De minister zet ook in op de combinatie arbeid-zorg en het wegwerken van de genderloopbaankloof. Het opleggen van quota voor mannen en vrouwen in de arbeidscontext kan een element zijn, maar de minister gelooft vooral dat de maatschappij van een bepaald soort denken moet afstappen. Het is immers niet verkeerd als een man in samenspraak met zijn partner ertoe besluit thuis te blijven. Dat hij daardoor als 'sloef' wordt aanzien door zijn omgeving, getuigt van een verkeerde beeldvorming, evenals de negatieve perceptie van een vrouw die carrière wil maken en dus een slechte moeder zou zijn. Een beeldcorrectie kan niet via reglementering worden opgelegd. Er zullen flankerende maatregelen nodig zijn die de mentaliteit

helpen wijzigen. De minister denkt aan simpele ingrepen zoals het organiseren van raden van bestuur op gezinsvriendelijke tijdstippen, of het organiseren van kinderopvang binnen een bedrijf.

Het MEP-decreet betreffende Meer Evenwichtige Participatie kende in 2015 zijn eerste tweejaarlijkse rapportering, sinds de inwerkingtreding begin 2007. De volgende rapportering komt er in 2017. Er worden bijkomende maatregelen genomen om de implementatie te optimaliseren en de databank gebruiksvriendelijker te maken. Een tussentijdse rapportage moet de aandacht voor het MEP-decreet scherp houden.

1.4. Streven naar een geweldloze samenleving

Onder het streven naar een geweldloze samenleving ressorteren onder meer de onderzoeken naar geweld tegen holebi's en transgenders. Er is een informatieve gids ontwikkeld voor holebi's en transgenders, met onder meer tips over hoe om te gaan met geweldsituaties, contactgegevens voor dergelijke gevallen en informatie over nazorg.

Het nationaal actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld situeert zich federaal, maar de coördinatie voor Vlaanderen gebeurt vanuit Welzijn. De minister ziet de inbreng van het gelijkheidsbeleid vanuit de focus op een evenwicht tussen vrouwen en mannen. Beide geslachten staan immers potentieel bloot aan geweld, en elke vorm van geweld is uit den boze. De minister kijkt met ongeduld uit naar het nationaal plan dat al tegen eind november 2015 was aangekondigd.

Voor het nationaal actieplan ter bestrijding van discriminatie en geweld ten aanzien van LGBTIQ-personen is minister Homans coördinerend minister. Ook dat plan wordt uitgerold door de federale overheid. Er is een goede afstemming, maar toch ziet de minister ook dat liever wat sneller vooruitgaan.

2. SD2: Volwaardige maatschappelijke participatie

2.1. Inzetten op algemeen welbevinden

Het inzetten op algemeen welzijn vergt verschillende acties voor personen met een beperking en voor LGBTIQ-personen.

2.1.1. *Personen met een beperking*

Het uitbouwen van beleidsparticipatiestructuren voor personen met een beperking gebeurt vanuit het NOOZO-motto: "Niets over ons zonder ons". Er wordt gewerkt aan een conceptnota in nauw overleg met een twintigtal NOOZO-organisaties uit het middenveld die in de voorgaande legislatuur betrokken waren bij het NOOZO-rapport. Het overleg gebeurt met een kerngroep van vijf organisaties: GRIP, de Brailleliga, Inclusie Vlaanderen, de Katholieke Vereniging voor Gehandicapten, en de Vlaamse Federatie voor Personen met een Beperking. Minister Homans hoopt begin 2016 een conceptnota aan de Vlaamse Regering voor te leggen.

Een ander belangrijk element is het continueren van het Steunpunt voor Inclusie van de vzw Ouders voor Inclusie. Dat behelst onder meer het bijstaan van ouders in hun zoektocht naar haalbare inclusietrajecten. Alle facetten van een inclusief onderwijstraject worden belicht. Het M-decreet sluit daar enigszins bij aan, maar vooral de bijstand moet in samenspraak met de minister van Onderwijs nog worden verbeterd.

Er is nood aan concrete aanbevelingen betreffende tewerkstelling van personen met een beperking. Handicap en ondernemen, Hazo vzw, werkt aan een laagdrempelig klimaat voor ondernemers met een beperking. Ook een meer toegankelijke loketwerking voor zelfstandigen is een doel.

Er is ook een studie met betrekking tot de tewerkstellingskansen van werknemers met een beperking, en de rol van werkgeversorganisaties en de institutionele actoren.

2.1.2. Seksuele identiteit

Voor LGBTIQ-personen is er een toenemende nood aan onthaal en informatie. Dit is trouwens een internationale tendens. De structurele financiering en ondersteuning van het transgenderinfopunt TIP werd al eerder uitgebreid van 40.000 naar 100.000 euro per jaar. Daarnaast loopt er een onderzoek naar de impact op kinderen die opgroeien bij transgenderouders.

Meer sensibilisering in de medische sector vormt een ander aandachtspunt. Transgenders doorlopen vaak een lang en divers medisch parcours dat ze nu samen met TIP kunnen afleggen. De ervaring van TIP is ook nuttig voor artsen, verpleging en andere hulpverleners om meer kennis en begrip bij te brengen voor deze specifieke situatie.

De holebifoon blijft ook in 2016 een ondersteuning genieten van 60.000 euro. In het verleden werd al eens geklaagd over de beperkte bereikbaarheid. Het is de bedoeling om die bereikbaarheid zowel telefonische als elektronisch permanent te maken.

Er wordt ingezet op de gendersensitiviteit en seksuele diversiteit in het onderwijs. In samenspraak met minister Hilde Crevits wordt gewerkt aan ondersteuning van onderwijstrajecten in het kader van school en onderwijs, of onderwijzend of pedagogisch personeel. De respectieve vormingen worden aangeboden door Çavaria en WJNH. Er komt een volledig aanbod voor onderwijsinstellingen, dat wordt opgenomen in een nieuwe portaalwebsite. Scholen kunnen er dan zelf mee aan de slag.

Een meer recente evolutie is de thematiek 'interseksualiteit' die in Vlaanderen nog wetenschappelijk moet worden onderzocht. De bestaande kennis over aantallen, registratie, procedures in de gezondheidszorg, dagelijkse problemen en noden is weinig betrouwbaar. Ze bestaat momenteel uit vaak verschillende cijfers, verspreid over verschillende organisaties.

2.2. Toegankelijkheid

Een volwaardige participatie voor mensen met een beperking is mede afhankelijk van de toegankelijkheid tot de beschikbare diensten en de infrastructuur. Het extern verzelfstandigd agentschap Toegankelijk Vlaanderen is een fusie van vijf toegankelijkheidsorganisaties: Vlaams expertisecentrum Toegankelijkheid, Enter vzw, Intro vzw, Auto vzw en Toegankelijkheidsbureau vzw. Het agentschap is operationeel sinds mei 2015. Er is een samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en de EVA, en een jaarplan dat is opgesteld rond prioriteiten voor 2016. Het betreft onder meer het afstemmen van de dienstverlening, het opzetten van een performante organisatiestructuur en het uitwerken van een communicatiestrategie.

De databank Toegankelijk Vlaanderen informeert gebruikers over de toegankelijkheid van de infrastructuur. Het is een instrument dat eigenaars en beheerders oplossingsgericht begeleidt naar een verbeterde toegankelijkheid. Dat wordt uitge-

breid met een lightscreening die toelaat om met vrijwilligers op laagdrempelige wijze basisinformatie te verzamelen over meer kleinschalige infrastructuur. Momenteel wordt ook een mobiele toegankelijkheidsapp onderzocht. Het concept werd recent in een duidingsprogramma getest met een rolstoelafhankelijke persoon die vooraf kon nakijken hoe hij bijvoorbeeld bij de slager of bakker binnen komt. De minister ziet hierbij een voorbeeldrol voor Vlaanderen, waarbij de eigen overheidsgebouwen in eerste instantie toegankelijk moeten zijn voor personen met een beperking. Toegankelijkheid gaat daarbij verder dan enkel de toegang tot het gebouw.

Er zijn toegankelijkheidslabels van de Vlaamse overheid voor de eigen kantoorgebouwen. Daarnaast worden preventieve acties opgezet. Zo werd een wedstrijd uitgeschreven voor studenten van ontwerpopleidingen. In 2016 staat de Vlaamse Week van Universal Design op het programma. Dat impliceert een integraal bouwconcept dat voor letterlijk iedereen toegankelijk is, op elk niveau en elke manier, ongeacht hun beperking, nood of behoefte. Dat gebeurt in samenspraak en samenwerking met toekomstige architecten en de EVA Toegankelijk Vlaanderen.

3. SD3: Bestrijden van discriminatie

De klachten met betrekking tot discriminatie op grond van geslacht, genderidentiteit en genderexpressie kunnen voortaan gericht worden aan de Vlaamse ombudsman Bart Weekers. De minister is onder de indruk van de aanpak en de uitzonderlijk gebruiksvriendelijke website. Ze geeft die diensten expliciet een dikke pluim voor de professionele aanpak.

De evaluatie van de samenwerking met het Interfederaal Gelijkekansencentrum wordt gekoppeld aan de evaluatie van de genderkamer op Vlaams niveau. Die evaluatie ligt in handen van het parlement, conform het regeerakkoord. Ook een evaluatie van het Gelijkekansendecreet is noodzakelijk met het oog op de navolging van de federale non-discriminatiewetten.

Vooralsensibilisering vraagt nog steeds een gezamenlijke inspanning van de samenleving, de regering en het parlement. Een brede antidiscriminatiecampagne blijft nodig. De brug tussen gelijke kansen en inburgering is daarbij een belangrijke factor. Beide kanten moeten betrokken worden bij een sensibiliseringscampagne en antidiscriminatiecampagne voor mensen van autochtone zowel als van allochtone herkomst, al gaat discriminatie veel verder dan dat onderscheid.

II. Algemene bespreking

1. Standpunt van Piet De Bruyn

Piet De Bruyn weet als iedereen dat wetten en decreten noodzakelijk maar niet zalmakend zijn om gelijkheid te garanderen. Bewustmakingsacties en inventarisatie van hiaten blijven nodig. De strijd om gelijke kansen gaat in tegen diepgewortelde praktijken en vooroordelen die niet altijd als belemmerend, stereotyperend, kwetsend of discriminerend worden ervaren door wie er zich 'schuldig' aan maakt. Een mentaliteitswijziging is een werk van lange adem, dat doorlopende beleidsaandacht vergt. De minister stipte terecht aan dat er werk aan de winkel is op vele domeinen, waarvoor zij niet altijd bevoegd is, maar ze kan er wel een belangrijke rol spelen door haar coördinerende taak. In de beleidsbrief borduurt de minister voort op de beleidsnota, onder meer in haar voornemen om met mensen, organisaties en doelgroepen samen te werken. Dat gebeurt ook in duidelijke horizontale lijnen, waarbinnen ze voor verschillende doelgroepen een aangepaste actie of aanpak ontwikkelt. Voor N-VA is dat de juiste werkwijze omdat zo de horizontale samenhang het meest zichtbaar wordt.

In de eerste strategische doelstelling, een samenleving waar gelijkwaardigheid, gelijke kansen en respect centraal staan, wordt het belang van een horizontaal beleid over alle beleidsdomeinen heen sterk benadrukt. Het klopt dat elk beleidsdomein een sleutel bevat voor bepaalde kansengroepen om hun plaats in de maatschappij te verbeteren, en zich te emanciperen. Voorts zijn de prioriteiten voor de nieuwe cyclus van de opencoördinatiemethode helder geformuleerd, wat de minister de nodige handvaten geeft om in hun beleidsdomein werk te maken van een adequaat gelijkekansenbeleid. Daarnaast is het belangrijk dat de minister die zorg internationaal wil uitdragen. Of ze dat nu doet door deel te nemen aan de EuroPride in Riga of de Commission on the Status of Women in New York of andere, de minister toont engagement en ambitie.

De minister zal een zware dobber hebben aan de genderloopbaankloof: een complex probleem met heel wat actoren. Het verheugt Piet De Bruyn dat de minister daarover een conceptnota zal maken. Dat is een goede werkwijze omdat het parlement dan de kans heeft zijn visie kenbaar te maken. Wanneer wordt de conceptnota aan het parlement voorgelegd?

Strijden tegen stereotypering blijft een essentieel onderdeel van een gelijkekansenbeleid. Een maatschappij maakt logischerwijze gebruik van concepten, werkbare voorstellingen en groepen, maar het gevaar van stereotypering ligt dan op de loer. De minister wijst terecht op de rol van de media. Dat de Experten-databank verbeterd en ruimer bekendgemaakt wordt, betekent nog niet dat ze meer geraadpleegd wordt. Ziet de minister bijkomende initiatieven om dat gebruik te stimuleren. Vaak beseffen mensen niet hoe beperkend hun denkkader over genderrollen is. De minister bewandelt in elk geval de juiste weg door beter samen te werken met middenveldorganisaties die de beperkingen, opgelegd door een al te gendertyperend optreden, maar al te goed kennen, zoals de Nederlandstalige Vrouwenraad, Ella vzw, GRIP vzw, Çavaria.

Toen vorig jaar vragen werden gesteld over de evolutie naar een genderneutrale Vlaamse overheid, was Piet De Bruyn onaangenaam getroffen door het wat snoeverig machogedoe van enkele parlementsleden, hoewel hij niet echt verrast was. Mensen die vaak ook lokaal verantwoordelijkheid dragen, moeten zich beter bewust worden van de dwaasheid van zulke houding. Hij hoopt dat ze op plaatsen waar ze beleidsverantwoordelijkheid dragen, een volwassener en verstandiger reflex hebben. Hij vraagt de minister dat streven zeker niet stop te zetten. Het schrappen van de obligate m/v bij overheidsadvertenties moet een focus op talent vereenvoudigen. Genderneutrale toiletruimtes is een ander voorbeeld. Dat die geridiculiseerd worden in de media, zegt veel over de auteurs. De minister zal de genderklik als systeem blijven gebruiken. Ook de website daarover is een goed instrument. Informeren en sensibiliseren zijn wezenlijk om vooroordelen die vaak niet op onwil maar op onwetendheid gebaseerd zijn, bij te sturen. In de beleidsbrief heeft de minister het ook over quota voor beursgenoteerde bedrijven. N-VA is geen voorstander van quota, wel van het doel, namelijk diversiteit. Is het onderzoek 'Opening the black box' ondertussen beschikbaar?

Streven naar een geweldloze samenleving wordt vaak als naïef afgedaan. Nochtans blijft N-VA niet aanvaarden dat geweld het antwoord is op een meningsverschil of conflict. Dat heeft met meer te maken dan gelijke kansen, wat niet wegneemt dat het gelijkekansenbeleid er telkens aandacht moet aan besteden. Er kwam nog geen antwoord op de suggestie dat het Vlaams Vredesinstituut hierin een rol moet spelen. Heeft de minister daarover met dat instituut al van mening gewisseld?

Piet De Bruyn is zeer tevreden over de expliciete steun van de minister voor het nationaal actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld, wat overigens een juistere en bredere omschrijving is dan enkel partnergeweld. Hij vraagt of de acties van het actieplan tegen homofoob en transfoob geweld

geïntegreerd worden in dat nieuwe nationale actieplan. Niet dat het veel uitmaakt, zo lang de doelstellingen en samenwerkingsverbanden doeltreffend zijn.

Het is onbegrijpelijk dat sommigen de geweldgids voor holebi's en transgenders afdoen als een leidraad die hen zegt 'gewoon' te doen. Volgens de holebi-organisaties is de gids ondertussen bijzonder positief ontvangen, met heel wat acties waaronder vormingsinitiatieven. Dat toont aan dat het concept van bij het begin goed was en de minister er goed aan deed de ontwikkeling te steunen. Het is in dit kader belangrijk dat de lokale en de Vlaamse overheid partners zijn in het zoeken naar vormen om ermee om te gaan. De campagnes van de stad Antwerpen, naar het voorbeeld van grote buitenlandse steden, bewijzen dat dit mogelijk is.

De tweede strategische doelstelling is de volwaardige maatschappelijke participatie. Uit alle onderzoeken blijkt dat het algemeen welbevinden van personen en groepen parallel loopt met hun betrokkenheid bij de samenleving. Piet De Bruyn blijft, vanuit het gemeenschapsdenken, zoeken naar maximale invulling van de participatie. De overheid, en de minister in haar beleidsdomeinen, moeten drempels zoveel mogelijk slechten. Dat is een tweerichtingsverkeer: de overheid moet een aanbod creëren in samenwerking met middenveldorganisaties, experts en academici, maar personen moeten bereid zijn daarop in te gaan en in dialoog met de overheid een zo sterk mogelijke participatie in de maatschappij te bereiken.

Voor de volwaardige maatschappelijke integratie van personen met een beperking zet de minister in 2016 terecht in op het verbeteren van de structuur waarin beleidsparticipatie kan worden verankerd. Ten behoeve van LGBTIQ-personen zijn er zowel vanuit Gelijke Kansen, Welzijn, Onderwijs, Werk als andere domeinen initiatieven genomen. Het is goed dat de minister haar coördinerende functie ter harte neemt. Het zal nodig zijn om de ministers af en toe te herinneren aan hun engagementen. Het is fijn te vernemen dat de bijkomende financiering voor de Halebifoon en voor TIP structureel is.

Op vergaderingen van de Raad van Europa hoort Piet De Bruyn geregeld voorbeelden van het beangstigende stereotiepe denken 'Let's pray the gay away'. Hij vraagt de Vlaamse ministers dan ook met aandrang om de mensenrechtenbenadering van LGBTIQ op elk internationaal forum te bepleiten. Het Vlaams regeerakkoord is daarin heel ambitieus en ook de minister-president verwees naar de Jogjakarta-beginselen als een kader. Het is goed om hem en de overige regeringsleden daar aan te herinneren.

De minister heeft zich dit voorjaar bereid verklaard om te bekijken hoe een beleid te voeren voor personen met een interseksconditie. Het is goed dat het nu ook in de beleidsbrief staat, want het is echt wel een uitdaging. Gelukkig wordt het niet meer enkel vanuit medisch standpunt benaderd. Ook algemeen welbevinden en integratie in de maatschappij zijn leidraden. De minister kondigt aan na te gaan over hoeveel mensen het precies gaat, welke acties nodig zijn en hoe er in andere landen mee omgegaan wordt. Heel wat internationale organen, zoals het Europees Parlement en de Raad van Europa, denken na over een goede aanpak. Het is belangrijk dat Vlaanderen daarbij betrokken blijft. De minister heeft het geluk daarbij te kunnen rekenen op een middenveld en administratie die bereid zijn expertise te delen.

Met de derde strategische doelstelling wil de minister discriminatie bestrijden. Ze noemt non-discriminatie terecht een grondslag van de democratie. Ook hier volstaat een sterk regelgevend kader niet om discriminatie en uitsluiting uit te roeien. Het is aan iedereen om een non-discriminatiereflex te ontwikkelen, maar de minister moet daar een belangrijke stem in zijn, zeker daar zij naast Gelijke Kansen ook Inburgering en Wonen beheert. Het parlement is graag partner in een beleid dat discriminatie niet alleen ontmoedigt, maar ook onmogelijk maakt, en

eventueel bestraffend optreedt. De hoorzitting over discriminaties op de woonmarkt die in januari 2016 in de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen zal worden georganiseerd, is een goede gelegenheid om het ook daarover te hebben. Er zal vermoedelijk geen eensgezindheid zijn over de middelen, maar in elk geval wel over het doel, namelijk elke vorm van discriminatie zoveel mogelijk uitsluiten. Terloops meldt Piet De Bruyn dat klare werkafspraken met het Interfederaal Gelijkekansencentrum op de parlementaire agenda staan.

De pragmatische aanpak van de ombudsdienst, sinds de installatie van de genderkamer, is bewonderenswaardig. Het parlement heeft kans gehad met de ombudsman van gedachten te wisselen, waarbij sommigen hun ongenoegen uitten over de aanvankelijke profilering (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 546/1). Ondertussen is gebleken dat de genderkamer perfect in de schoot van de ombudsdienst kan functioneren als onafhankelijk gelijkheidsorgaan.

2. Standpunt van Ann Brussel

Ann Brussel is tevreden over de projecten die in de steigers staan. In de beleidsbrief is sprake van het actieplan voor de aanpak van loopbaan- en loonkloof, maar hopelijk is de aanpak van de minister ambitieuzer en gaat ze veel verder dan alleen studiekeuzes. Wat is de tijdsplanning van de conceptnota, het projectplan, alsook de taakverdeling met de minister van Werk. De Vrouwenraad pleit voor een gecoördineerd interfederaal actieplan en suggereert de organisatie van een interministeriële conferentie. Hoe staat de minister daar tegenover?

Het gelijkekansenbeleid lijkt voor Ann Brussel eerder een kwestie van het aanpakken van de ingesteldheid, dan het inzetten van grote middelen inzetten. Dat blijkt ook uit de begroting. Gender en seksuele geaardheid zijn terecht belangrijke thema's in het beleid, maar er zijn nog andere belangrijke aspecten. Zo draait het streven naar een geweldloze samenleving vooral om seksuele identiteit en gender. Andere vormen van geweld zoals genitale verminking, ouderen- en kindermishandeling, geweld tegen gehandicapten of zorgbehoevenden, racistische of intrafamiliale agressie, komen amper aan bod. Evenmin staat er veel in over discriminatie om leeftijd, ras of afkomst. De uitdagingen op dat vlak zijn nochtans enorm wat door recente gebeurtenissen bevestigd wordt. De aanslagen, de vluchtelingencrisis, de radicalisering, het onderscheid autochtoon en allochtoon, dreigen de kloof alleen maar groter te maken.

In het beleid dienen werkzaamheids- en activiteitsgraad centraal te staan. Zo lijkt het essentieel om de kansen op de arbeidsmarkt van allochtonen, en zeker van hooggeschoolden, te vergroten. Allochtonen zijn hoofdzakelijk mensen uit niet-buurlanden, vandaar het belang van het criterium EU15 als referentiepunt. Zij definiëren een persoon van allochtone afkomst als iemand met een nationaliteit van buiten de EU15-landen of een persoon van wie minstens één ouder of twee grootouders een huidige nationaliteit of nationaliteit van geboorte heeft van een land van buiten de EU15-landen. Zal de minister er aandacht voor hebben? En zal de voortgangsmeting betreffende de tewerkstelling van allochtonen in de overheidsdiensten in dat verband worden geëxpliciteerd?

De groeiende groep van alleenstaanden met of zonder kinderen verdient meer aandacht. Vooral die laatste groep wordt al te vaak vergeten, behalve dan door de fiscus. Hoewel ze er geen conceptnota over wil schrijven, zal de minister wel een singletoets opstellen. Wordt dat een standaardbeleidsitem?

Ann Brussel verwijst naar de resolutie betreffende het faciliteren van nieuwe woonvormen (*Parl.St.* VI.Parl. 2014-15, nr. 391/4). Zij rekent erop dat de minister de nodige inspanningen zal leveren om wonen voor alleenstaanden betaalbaar te

maken door de obstakels voor het opdelen van woningen te slechten en nieuwe woonvormen te faciliteren.

Wat is de stand van zaken van het nieuwe actieplan tegen homo- en transfobie dat het interfederaal actieplan moet opvolgen? Wat is de inbreng van de minister? Het boek 'Weg met Eddy Bellegueule' van Edouard Louise is in dit verband een echte aanrader. Het hoofdpersonage zegt dat de misdaad niet uit het doen, maar uit het zijn bestaat, en vooral uit het eruitzien als. IJveren tegen homofobie en heteronormatief denken zijn belangrijke doelstellingen. De VRIND-indicatoren bewijzen dat de maatschappelijke positie van holebi's in Vlaanderen, op de meeste domeinen even goed is als die van de hetero's. Ook op de Europe Rainbow map van de 'International lesbian, gay, bisexual, trans and intersex association' haalde België opnieuw de tweede plaats. Dat neemt niet weg dat er nog altijd een impliciet negatieve houding heerst ten aanzien van holebiseksualiteit. Nog altijd zou een vijfde van de meerderjarige Vlamingen het een probleem vinden als zijn kind zou samenleven met iemand van hetzelfde geslacht.

Over het geestelijk welzijn van jonge holebi's zijn er alarmerende berichten. Zo onderneemt één op de zes lesbische meisjes een zelfmoordpoging. Daarover zegt de beleidsbrief niets. Ook met het welbevinden van oudere holebi's gaat het niet altijd goed. Ze zijn eenzaam of lijden onder de heteronormativiteit van rust- en verzorgingstehuizen. Bijna vijf jaar geleden, in 2011, organiseerde de toenmalige minister van Gelijke Kansen een Roze Belweek waarin oudere holebi's problemen konden melden die als input moesten dienen voor een doelgroepgericht beleid. Is het na vijf jaar geen tijd om dit initiatief nog eens over te doen, om te evalueren of het beleid sindsdien de goede richting is uitgegaan? Voorts moeten ook de resultaten van het onderzoeksproject 'tijdloos genieten' onder de aandacht worden gebracht. Dat toonde aan dat er nog steeds een groot taboe bestaat over seksualiteitsbeleving in rusthuizen: uiteraard zowel hetero- als holebiseksualiteit. Heeft de minister al initiatieven genomen over de sensitiviteit voor de seksuele behoeften van ouderen, holebi's en transgenders in het bijzonder, zoals ze beloofde? Heeft de minister in samenwerking met de ministers van Onderwijs en Welzijn initiatieven tegen homofobie genomen?

Het is een goede beslissing om de subsidie voor TIP te verlengen en uit te breiden. Is dat een structurele of een projectfinanciering? Wanneer zal de brochure over transgenders klaar zijn, met daarin correcte informatie voor verpleegkundigen, huisartsen en ander medisch personeel? Niet alleen het medisch personeel, maar ook het andere personeel in ziekenhuizen weet vaak niet hoe om te gaan met transgenders. Het gaat daarbij ook over lager geschoolde functies zoals de schoonmaakploeg en het keukenpersoneel, maar ook over vrijwilligers. Vaak zijn het mensen met een diverse achtergrond en herkomst, waarvan sommigen wat minder voeling hebben met het thema. Zal de minister bij het ontwerp van de brochure ook die groepen meenemen?

In de beleidsbrief is niets terug te vinden van de resolutie van april 2014 betreffende de algemene maatschappelijke aanvaarding en gelijkschakeling van transgenders (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2144/5). Is die resolutie geen leidraad voor het beleid van de minister? Federaal staatssecretaris Sleurs bekijkt een aanpassing van de federale transgenderwet. Omdat de inzichten snel evolueren, hoopt Ann Brussee dat er geopteerd wordt voor een flexibele wetgeving, zoals in Argentinië of Australië, waar men ervoor kan kiezen om geslachtloos door het leven te gaan, ook voor een bepaalde periode. Dat de KU Leuven haar studenten bij de inschrijving voortaan de keuzemogelijkheid geeft tussen man, vrouw of geslachtsneutraal, wijst op een positieve kentering.

De transgenderwetgeving vertoont nog enkele hiaten. Dat de medische voorwaarden om op de identiteitspapieren van geslacht te veranderen, worden gekop-

peld aan verplichte onvruchtbaarheid, is onaanvaardbaar. In heel wat Europese landen wordt die eis niet meer gesteld, na uitspraken van rechtbanken die deze eis buitensporig vinden en niet compatibel met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Daarnaast blijven er ook nog heel wat andere problemen voor transgenders die al in 2009 in een studie werden opgesomd, zoals de terugbetaling van behandelingen door de ziekteverzekering. Voorts worden transgenders vaak stereotiep voorgesteld. Çavaria wilde daarom aan de hand van een soort deontologische code de dialoog tussen transgenders en journalisten op gang brengen. Het idee is om wantoestanden te vermijden, zoals het verkeerd benoemen van transgenders, het ongewenst publiceren van vroegere foto's, het verheerlijken of in een slachtofferrol duwen van transgenders in berichtgeving. Hoe ver staat het met die deontologische code en verleent de minister hieraan haar medewerking?

Belangrijk is de aanvaarding van transgenders op de werkvloer. Het is voor hen niet alleen moeilijk om werk te vinden, maar ook om het te behouden, vooral tijdens hun transitieperiode. Die gaat gepaard met een zware psychische belasting en hoge kosten, zodat ze economisch en emotioneel kwetsbaar zijn. Volgens het actieplan tegen homofobie en transfobie kunnen ondernemingen een subsidie aanvragen als ze een diversiteitsplan met aandacht voor LGBT hebben. Het probleem is dat de loopbaan- en diversiteitsplannen na nieuwjaar verdwijnen ten gevolge van de herstructurering van het beleid inzake evenredige arbeidsdeelname. Hoe zal dit probleem voortaan worden aangepakt?

De aandacht voor intersekspersonen is nieuw. Gelet op het gebrek aan kennis hieromtrent is het logisch dat de minister een poging wil ondernemen om de thematiek in Vlaanderen in kaart te brengen, in samenwerking met haar federale collega bevoegd voor Gelijke Kansen. Wat is hier het concrete plan van aanpak, de timing en de huidige stand van zaken?

Het is goed dat de minister in het horizontale gelijkekansenbeleidsplan 2016-2017 inspraakmomenten vastlegt voor de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, de Vlaamse Onderwijsraad en de commissies Integratiebeleid en Gelijkekansenbeleid. Welke stakeholders zullen uitgenodigd worden voor de consultatiedag waar de ontwerpacties bij de strategische doelstellingen besproken worden? Is er al zicht op de timing? Als de zaken vanaf 2016 van start moeten gaan, wordt het kort dag.

De Expertendatabank werd verder uitgewerkt. Vertaalt zich dit ook in een ruimer gebruik ervan? Kan de minister dat met cijfers aantonen? Werd de databank inmiddels ook opengesteld voor studenten journalistiek of beperkt de toegang zich tot professionals?

De Vrouwenraad pleit ervoor genderexpertise op te nemen in het curriculum van de bachelor en master in de communicatiewetenschappen. Hoe staat de minister tegenover deze suggestie? Heeft de minister inmiddels ook al werk gemaakt van haar voornemen om samen met minister Crevits de strijd tegen stereotyperende beeldvorming een plaats te geven in het onderwijs en de onderwijsopleidingen? Er bestaat al didactisch materiaal om genderstereotypen te doorbreken. Toch is er nog heel wat werk aan de winkel, zowel in het leerplichtonderwijs als in het hoger onderwijs. Zo moeten communicatiewetenschappers en reclamevormgevers zich bewust zijn van de nefaste invloed van genderstereotypering. Vooral in de reclamewereld tieren die welig. De Jury voor Ethische Praktijken inzake Reclame zou daar krachtadiger mogen tegen optreden.

Ook genderstereotiepe studiekeuzes blijven een nijpend probleem. Het is een absurde gedachte dat de hersenen van vrouwen minder geschikt zijn voor wetenschappen dan die van mannen. Het grote aantal meisjes dat kiest voor geneeskunde, bewijst al het tegendeel. Studierichtingen in de technologie, ingenieurswetenschappen en exacte wetenschappen worden echter minder gekozen door

meisjes. De stereotypering blijkt ook uit de leerlingenpopulaties in bso en tso. Samen met de minister van Onderwijs moet hieraan worden geremedieerd. Er zijn al maatregelen genomen: het STEM-actieplan heeft goede resultaten opgeleverd. De minder zichtbare kant van de medaille, de feminisering van beroepen in de zorgsector en het onderwijs, waardoor de maatschappelijke waardering ervoor daalt met effect op het loon, moet ook worden aangepakt. De minister moet maatregelen nemen op het vlak van sensibilisering en promotie.

Het MEP-decreet van 2007 beoogt een meer evenwichtige vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in de 376 Vlaamse advies- en bestuursorganen. Dit komt erop neer dat maximaal twee derde van de topambtenaren van hetzelfde geslacht mag zijn. In de praktijk betekent dit dat er gestreefd wordt naar minimaal één derde vrouwen. Organen die hier niet aan voldoen, kunnen niet geldig beraadslagen en beslissen. Inmiddels is het eerste MEP-rapport eindelijk klaar, maar de kwaliteit van de data bleek niet goed. De minister kondigde in maart aan dat ze de oorzaken hiervan zou onderzoeken. Zijn er al resultaten bekend? Welke bijkomende maatregelen plant de minister om de registratie in de VLIOM-databank op punt te stellen? In het antwoord op een schriftelijke vraag (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2014-15, nr. 699, aan minister Liesbeth Homans) gaf de minister aan dat, gezien de knelpunten, de opbouw van de databank herbekeken zou worden en een regelmatige monitoring zou plaats vinden. Wat is de huidige stand van zaken?

Het nationaal actieplan ter bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld voor de periode 2015-2019 is een belangrijk instrument waaraan ook de minister vanuit haar bevoegdheid Gelijke Kansen meewerkt, terwijl de minister van Welzijn coördineert. Wat is de inbreng van de minister in het nieuwe nationaal actieplan? Welke aanbevelingen zal de minister vanuit haar transversale en/of verticale opdracht in het kader van het genderbeleid mee initiëren? Welke budgettaire inspanningen brengt het actieplan mee voor Vlaanderen? De Vrouwenraad ziet een blinde vlek en vraagt de minister de initiatieven duidelijker te omschrijven, alsook te bepalen wie ze uitvoert. Uit recente cijfers blijkt dat intrafamiliaal geweld nog lang niet uit de wereld is. Het antwoord van minister Jo Vandeuren op een actuele vraag van Sabine de Bethune over de aanpak van intrafamiliaal geweld (*Actuele vragen* VI. Parl. 2014-15, nr. 174) ontbrak helaas aan daadkracht. Ann Brussee is wel verheugd dat nu ook België het Verdrag van de Raad van Europa betreffende het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huishoudelijk geweld, het zogenaamde Istanbulverdrag, ratificeerde. Vlaanderen deed dit op 29 november 2013 als eerste.

Wat beoogt de minister precies met een evaluatie van de uitzonderingsregeling voor beschermd onroerend erfgoed op de toegankelijkheidsverordening?

Discriminatieklachten op grond van geslacht en gender worden niet meer behandeld door de Vlaamse Ombudsdienst. Hierover vond op 24 september 2015 al een gedachtewisseling plaats in de commissie, met Vlaams ombudsman Bart Weekers en de bevoegde medewerkster voor de genderkamer Annelies D'Espaillier (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 546/1). Er blijft echter nog onduidelijkheid over de samenwerking met de lokale meldpunten, die momenteel onder het Interfederaal Gelijkekansen centrum vallen. Zullen de meldpunten de beschermende kenmerken geslacht, genderidentiteit en genderexpressie opnieuw aannemen? De minister zal samen het parlement de genderkamer evalueren. Kan de minister bevestigen dat die evaluatie volledig in handen van het parlement zal zijn?

De voorbereiding en uitwerking van de campagne tegen discriminatie is voor 2015. Is dat inmiddels gebeurd? Wie zal die campagne uittekenen? Welk soort campagne zal het worden? Welk budget wordt hiervoor uitgetrokken?

Het aantal websites van de Vlaamse overheid dat ook voor mensen met een beperking vlot raadpleegbaar is, daalt. In 2014 voldeed slechts 55 percent aan de criteria van basistoegankelijkheid. In 2011 was dat nog 62 percent en in 2013 zelfs 64 percent. Slechts 4,7 percent van de overheidswebsites haalt in 2014 het ambitieuzere AnySurferlabel, terwijl dat in 2011 nog 21 percent was. Wat vindt de minister daarvan en denkt ze er iets aan te doen? De kwantitatieve analyse van de mediabeeldvorming over personen met een beperking, zal gebaseerd zijn op een screening van zestien tijdschriften en drie kranten in de periode 2003-2012. Hoe komt het dat die periode maar tot 2012 loopt? Tegen wanneer wordt de oplevering van die studie verwacht?

Studies leggen veelal de klemtoon op problemen die gehandicapten ondervinden op het vlak van onderwijs, werk, sociale en culturele participatie. Wat met de groep die goed presteert, maar toch met discriminatie of betutteling wordt geconfronteerd? Is daar geen specifieke actie als de genderklik voor nodig?

In antwoord op een schriftelijke vraag van Ann Brussel over discriminatie van alleenstaande moeders op de huurmarkt (*Schriftelijke vragen* VI.Parl. 2014-15, nr. 837, aan minister Liesbeth Homans), antwoordde de minister dat de werkgroep Toegang, Selectie en Discriminatie sinds eind 2014 een Vlaams antidiscriminatiebeleid voor de huurmarkt aan het bekijken was. De onderzoeksresultaten waren voor eind oktober. Wat zijn de conclusies en welke acties zullen worden ondernomen? Komt er een zelfregulering door de immobiliën-sector, bijvoorbeeld onder de vorm van mysteryshopping? Of wordt er gewerkt met een convenant tussen de Vlaamse overheid en de immobiliënsector? Of denkt de minister aan nog andere oplossingen?

Minister Muyters heeft een conceptnota klaar rond Evenredige Arbeidsdeelname (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 590/1). Daarin maakt hij melding van een ronde tafel die hij wil organiseren met de minister van Gelijke Kansen, maar daarmee wil hij liever wachten tot het EAD-beleid is goedgekeurd. Heeft de minister al kennis genomen van die conceptnota en de voorstellen getoetst aan de strategische doelstellingen van haar gelijkekansenbeleid? Welke input heeft ze geleverd aan deze conceptnota? Werden er al concrete afspraken gemaakt over de opvolging van EAD via de ronde tafel die de minister van Werk met zijn collega van Gelijke Kansen beoogt?

3. Standpunt van Sabine de Bethune

Sabine de Bethune vindt dat de beleidsbrief belangrijke accenten legt, maar te algemeen en theoretisch blijft. Wat dan toch concreet is, is partieel en overstijgt het anekdotische niet. Het is niet de bedoeling om over elke lijn een vraag te stellen. Ze houdt het bij de krachtlijnen van het beleid.

De minister verdient felicitaties met het MEP-rapport dat na jarenlang wachten eindelijk werd gepubliceerd, hoewel de minister niet zegt wat ze met de lacunes zal doen. Begin dit jaar deed het parlementslid zelf een poging om de samenstelling van de diverse raden te achterhalen, wat geen evidentie was. De website werkte niet en op mails of telefoons kreeg ze geen afdoend antwoord. Ze stelde de vraag dan maar aan de minister. Ook nu ziet ze nog geen structurele oplossing daarvoor.

Het is positief dat er eindelijk werk werd gemaakt van de genderklachten. Dat is correct uitgevoerd volgens het regeerakkoord, hoewel sommigen, onder meer de spreker, het er niet mee eens waren. In de gedachtewisseling bleek wel dat de verantwoordelijken dat op een meer dan behoorlijke manier uitvoeren (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 546/1). De evaluatie zal te gepaste tijde gemaakt worden. De minister heeft concrete stappen gezet betreffende toegankelijk Vlaanderen. Ook dat is positief, ze kijkt uit naar de neerslag ervan.

Voor het overige blijft de beleidsbrief en het beleid haperen in algemeenheden en theorie. Sabine de Bethune roept de minister op de koe bij de horens te vatten. Hoewel de beleidsperiode al anderhalf jaar ver is, zullen de ministers pas over enige weken of maanden laten weten welke acties ze nemen om van één prioriteit van het horizontale gelijkheidsbeleid werk te maken. Na twee jaar wordt dat dan geëvalueerd, waarop er voor het einde van de regeerperiode eindelijk iets kan gebeuren. Waarom is daar zo veel tijd voor nodig? Mogelijk ligt de verklaring in de administratieve planlast, eigen aan dit bevoegdheidsdomein. Het is een cultuur van planning, van nota's, van moeilijke woorden. Als internationale genderexpert moet Sabine de Bethune de beleidsbrief diverse keren lezen om de achterliggende bedoelingen te begrijpen. Ze pleit voor eenvoudig en concreet taalgebruik en tegen theoretische verhullingen. Misschien kan de minister verduidelijken wat ze hoe tegen wanneer wil bereiken.

Het is goed dat de minister werk maakt van een Vlaams actieplan voor de aanpak van de loopbaan- en loonkloof, maar na bijna twee jaar is er nog niets concreets. Hoe zal de minister de kloof dichten? Hopelijk werkt de minister samen met andere beleidsdomeinen en bevoegdheidsniveaus. Zonder coherente inspanningen is dat verloren moeite.

Het nationaal actieplan voor een geweldloze samenleving zou er nu eindelijk zijn, maar wat staat er precies in? En wat zal Vlaanderen doen? Hopelijk gaat het verder dan enkel intrafamiliaal geweld. Ook bij het interfederaal actieplan tegen homo- en transfobie is het wachten op een concrete invulling. Dat de minister de discriminatie op basis van leeftijd prioritair wil aanpakken, is een goede zaak. Maar wat zal Vlaanderen daar precies tegen doen? Wat pikt de minister eruit, hoe zal ze het realiseren en tegen welke termijn? Welke structurele maatregelen zal ze nemen?

De minister verwijst naar heel wat interessante studies. Hopelijk kan de commissie de resultaten van die studies eens onder de loep nemen en van de beleidsverantwoordelijken vernemen wat ermee gebeurt. Sabine de Bethune pleit kortom voor concrete initiatieven waarvan de resultaten meetbaar zijn, en niet voor grote theorieën zoals in de beleidsbrieven staan.

4. Standpunt van Elke Van den Brandt

Uit recente krantenberichten leidt *Elke Van den Brandt* af dat er nog heel wat werk op de gelijkheidsplank ligt. Moslims worden gevisieerd na de aanslagen, vrouwen hebben minder kansen op toegangsexamens, een op de drie vrouwen voelt zich gediscrimineerd op de arbeidsmarkt. Het actieplan tegen gendergerelateerd geweld is er dan wel, maar er zijn veertigduizend klachten per jaar, terwijl slechts tegen 78 procent van de vergrijpen klacht wordt ingediend. De minister moet gelijke kansen niet op haar eentje garanderen, maar moet er voor zorgen dat ook de andere ministers er continu om bekommerd zijn, en dat de perverse effecten van het beleid voortdurend gemonitord worden. In de ogen van het parlementslid maakt dat van Liesbeth Homans één van de belangrijkste ministers van de regering.

Dat de minister het principe van non-discriminatie de grondslag van de democratische samenleving noemt, is verheugend. Het is echter heel moeilijk om denk-kaders en stereotiepe beeldvorming te doorprikken en ordeningsmechanismen aan te pakken. Mensen hebben schema's en zelfs stereotypen nodig om informatie te verwerken, maar ze mogen geen vooroordelen scheppen.

Omdat het beleidskader en de algemene visie al uitdrukkelijk in de meerjarige beleidsnota staan, lijken sommige acties in de jaarlijkse beleidsbrief fragmentair. Beide documenten moeten in elkaar passen. Gelijke kansen vergt een transversaal beleid en mainstreaming, maar ook de afbakening van doelgroepen, en daar

ontbreekt een en ander. Vooreerst is de aandacht voor etnisch-culturele minderheden heel beperkt, terwijl de meeste discriminatieklachten daarmee te maken hebben. Etnische profilering speelt een rol op de arbeidsmarkt, de huurmarkt, het politietoetreden enzovoort. De uitdagingen zijn zo groot dat meer slagkracht dringend nodig is.

De minister wil vanuit haar bevoegdheid inburgering, iedere vorm van discriminatie op basis van herkomst bestrijden. Hoewel er inderdaad een binding is, moet etnisch-culturele diversiteit een onderdeel zijn van het gelijkekansenbeleid. Door doelgroepen als uitgangspunt te nemen, mist de minister belangrijke kruisbestuivingen. Een identiteit bestaat immers uit vele facetten: seksuele geaardheid, fysieke conditie, afkomst enzovoort.

De minister kondigt enkele studies aan, waarvan er sommige klaar zouden zijn eind 2015. Kunnen de resultaten daarvan worden voorgelegd en besproken? Dat de minister wil werken via sterke organisaties die de nodige ruimte en slagkracht krijgen, is positief. Dat ze met hen in dialoog blijft om zeker te zijn dat ze voldoende middelen hebben om hun werk goed te doen, is eveneens positief. De minister moet inderdaad de behoeder van die organisaties blijven, zelfs als andere ministers hun werking bedreigen.

Voor Elke Van den Brandt zijn er te weinig Meldpunten Discriminatie. Ze maant de minister aan er meer op te richten omdat een betere melding het beleid van gelijke kansen sterker zal maken. Met de Expertendatabank moet de minister soms tot vervelens toe leuren bij de journalisten. Weet de minister hoe de databank gebruikt wordt en wat de gebruikers ervan vinden? Het komt erop aan om de databank zo bij te schaven dat ze als een meerwaarde ervaren wordt. Dat de terminologie de laatste jaren veranderd is van LGBT in LGBTIQ, bewijst dat de blik op diversiteit ruimer wordt. Het is belangrijk dat Vlaanderen daarin een voorloper blijft.

Een geweldloze maatschappij is allesbehalve naïef. Het nationaal actieplan tegen gendergeweld wordt dan wel goedgekeurd, maar het wordt wel geschrapt uit de prioriteitenlijst van de politie. Als niet iedereen achter een beleid staat, is het een slag in het water. Hoewel er heel wat plannen gepasseerd zijn, zijn de concrete verwezenlijkingen de laatste vijftien jaar schaars. De minister moet als behoeder van de gelijke kansen hoe dan ook haar plannen uitvoeren.

TIP verlengen en structureel maken, is goed en noodzakelijk. Een studie over het welbevinden van kinderen van holebi's en transgenders is nodig, maar internationale studies bewijzen dat die kinderen een even mooie jeugd hebben dan andere. Elke Van den Brandt staat achter de acties op het vlak van gender, maar ze vraagt de minister ook hier voldoende oog te hebben voor het geheel: de samenhang tussen loopbaankloof, stereotiepe reclame, studiekeuze enzovoort. De genderklik is nuttig en nodig, maar stereotypen bestrijd je met meer dan rationele argumenten, zoals de reclamewereld maar al te goed beseft. Het zal dus meer sociale, sociologisch weldoordachte marketingcampagnes vergen. Zo pleit ze voor nudgingaanpak in de studiekeuze. Zal de campagne dat onderliggende niveau aanpakken?

De minister maakt een conceptnota over de loonkloof. Het aantal studies daarover is niet gering, maar het aanpakken is een andere zaak. Hoe denkt de minister tewerk te gaan? Dat de minister zich niet wil moeien in de keuze om al dan niet thuis te blijven, is begrijpelijk, maar ze moet wel bereid zijn de achterliggende systemen te tackelen. De nieuwe man, met veel rumoer aangekondigd in de jaren negentig, is geen bestendig ras gebleken. De taken in het huishouden zijn de afgelopen jaren niet fundamenteel gewijzigd. De informele arbeid wordt niet eerlijker verdeeld, en vrouwen hebben een dubbele shift: ze mogen voltijds werken maar er het huishouden gewoon bijdoen. Acties voor vrouwen die zelfstandig zijn, zijn belangrijk, want ook zij worden zwanger, willen ouderschapsverlof. Op dat vlak mist Elke Van

den Brandt de link met het federale niveau, dat onder meer bevoegd is voor de verlofstelsels. Heeft de minister daarover overleg gepland?

Wat zijn de conclusies van de studie van Ella vzw over vrouwen van buitenlandse afkomst op de arbeidsmarkt? Hoe schat de minister de impact in van het MEP-decreet op de gelijke vertegenwoordiging in advies- en bestuursraden? De minister heeft aan het steunpunt een analyse gevraagd van de participatie van vrouwen aan beursgenoteerde bedrijven. Wat zijn de resultaten daarvan? En waarom wordt dat niet permanent geëvalueerd?

Personen met een handicap is een andere doelgroep die terecht veel ministeriële aandacht krijgt. Iedereen is voor de aan de gang zijnde maatschappelijke paradigmashift. De vraag is echter hoe het te stimuleren en hoe te zorgen voor een continue evaluatie van de uitvoering van het VN-verdrag. Zal de minister dat enkel doen met de studie over de tewerkstellingskansen van mensen met een handicap? Wat is trouwens de timing van die studie?

Het M-decreet en het decreet over de persoonsvolgende financiering zijn belangrijk voor de paradigmashift. Beide decreten willen de inclusiegedachte ingang doen vinden, maar de uitvoering verloopt niet vlot. Hoe is de minister bij die decreten betrokken? Met de vzw Ouders voor Inclusie wil de minister op zoek gaan naar haalbare inclusietrajecten, maar in praktijk zijn de opties beperkt. De kinderen gaan naar een gewone school, maar de begeleiding is te beperkt, leerkrachten krijgen te weinig middelen om de inclusie waar te maken. Dat ondermijnt het draagvlak van een mooi decreet. Daarnaast zijn er praktische belemmeringen, zoals een aangepaste naschoolse opvang in het gewone onderwijs. Op die aspecten is nog heel wat vooruitgang mogelijk. De minister van Gelijke Kansen moet dringend overleggen met minister Crevits, bevoegd voor onderwijs. Doet ze dat en hoe?

Hoe staat het beleid voor mensen met een handicap in relatie met het traject Durf2020 van minister Vandeuren? Wat zijn de plannen met de Tolkenlijn, die mensen met gehoorstoornissen helpen bij het telefoneren? Wordt die dienst betalend? En zal de procedure eenvoudiger worden? Nu kan daar maar vier uur per dag beroep op gedaan worden als iemand er dan nog vooraf voor inschrijft. Dat zijn heel wat drempels. Wat zijn de resultaten van de studies over handicap en ondernemen en over tewerkstellingskansen van werknemers met een handicap?

5. Standpunt van Els Robeyns

De belangrijkste opmerking van *Els Robeyns* is dat de analyses in de beleidsbrief goed zijn, maar de concrete uitvoering ontbreekt. Dat Elke Van den Brandt, met al haar expertise, die bevinding ook deelt, maakt haar ongerust. De vraag naar wat in praktijk gebeurt, kan gesteld worden over alle strategische doelstellingen.

Hoe zal de wedstrijd genuanceerde beeldvorming, voor studenten in de journalistiek, de stereotiepe beeldvorming tegengaan?

Het is goed dat de Expertendatabank geëvalueerd wordt. Dat geeft mogelijk meer inzicht in het gebruik en de hinderpalen. Misschien kan ook nagegaan worden of het zinvol is om de databank niet alleen op journalisten te richten.

Op welke groep vrouwen van buitenlandse herkomst focust de studie van Ella vzw precies? In welke sectoren werken ze?

Toegankelijkheid moet integraal worden bekeken, en dus ruimer dan de fysieke toegankelijkheid van gebouwen. Het is goed dat de minister dit mee helpt bewaken.

Het is voor de burger veel te ingewikkeld om te weten waar en hoe klachten over discriminatie moeten worden ingediend. Wordt dat geëvalueerd? De evaluatie van de genderkamer, die het parlement blijkbaar zelf zal doen, is zinvol. Welke klachten heeft de genderkamer van de ombudsdienst al behandeld?

In 2017 zijn de provincies niet langer bevoegd voor persoonsgebonden aangelegenheden zoals gelijke kansen. Het verontrust Els Robeyns dat er niet meer aandacht aan wordt besteed. De minister verwijst enkel naar de inventaris die opgesteld wordt. Hoe zal het middenveld een stem krijgen als die provinciale bevoegdheden verdwijnen?

III. Antwoorden van de minister en bijkomende opmerkingen van de commissieleden

1. Genderbeleid

1.1. Genderloopbaankloof

Minister *Liesbeth Homans* deelt mee dat de genderloopbaankloof in twee fases wordt aangepakt. Eerst wordt de genderloopbaankloof in kaart gebracht in samenwerking met sociale partners, middenveld, onderzoekers en beleidsmakers. Deze eerste fase moet uitmonden in een conceptnota die zal worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Dat zal in een tweede fase leiden tot het opstellen en het uitrollen van een Vlaams Actieplan ter bestrijding van de genderloopbaankloof. Dat impliceert acties vanuit verschillende beleidsdomeinen, onder meer Werk, Welzijn en Onderwijs. Voor de inhoudelijke invulling van het plan zijn er uiteraard ook linken met de federale bevoegdheden.

De minister benadrukt dat het beleid inzake de genderloopbaankloof niet alleen focust op vrouwen. Zowel mannen als vrouwen kunnen over- of ondervertegenwoordigd zijn in bepaalde studierichtingen en beroepssectoren. Vrouwen zijn bijvoorbeeld ondervertegenwoordigd in managementposities. Ze hebben ook vaker onderbroken loopbanen en werken vaker deeltijds. In antwoord op een actuele vraag stelde de minister vlak voor het kerstreces dat vrouwen biologisch voorbestemd zijn om meer zorgtaken op zich nemen. Daarmee bedoelde ze dat vrouwen het voorrecht hebben om zwanger te kunnen worden en borstvoeding geven, mannen niet. Toch moeten de mannen net zo goed als de vrouwen ouderschapsverlof kunnen opnemen.

Elke Van den Brandt beseft dat het een voorrecht is van de vrouw dat ze zwanger kan worden. Dat heeft echter ook zijn nadelen. Aan de andere kant ondervinden ook de mannen nadelen van de bestaande rollenpatronen. Mannen die zorgverlof willen opnemen om voor hun kinderen te zorgen, botsen tegen grote vooroordelen. Men moet dus nagaan wat de obstakels zijn die verhinderen dat men een vrije keuze kan maken, los van maatschappelijke druk en verwachtingspatronen.

De inkomenskloof tussen mannen en vrouwen blijft voor minister *Liesbeth Homans* een aandachtspunt. Vooral het verschil in extralegale voordelen valt op. De arbeidsmarkt is over het algemeen rigide en heeft weinig aandacht voor het evenwicht tussen arbeid en zorg. In dat verband wees de minister reeds op de mogelijkheid om bijvoorbeeld vergaderingen van raden van bestuur te organiseren buiten het spitsuur van een gezin. Kleine flankerende maatregelen die weinig geld of moeite kosten, kunnen al een groot verschil maken.

Meerdere Vlaamse ministers zullen betrokken worden bij de uitwerking van het Vlaamse actieplan ter bestrijding van de genderloopbaankloof, onder meer de ministers van Onderwijs, Welzijn en Werk. De Vlaamse Regering zal ook oog

hebben voor de rol van het federale niveau, onder meer inzake de verlofstelsels. Het actieplan zal dus ook aanbevelingen formuleren voor het federale niveau.

Ann Brusseel wijst erop dat er naast concrete ingrepen ook een mentaliteitswijziging nodig is. Veel bedrijven en instellingen zijn immers helemaal niet gezinsvriendelijk georganiseerd. Soms lijkt het erop aan te komen om het grootste uithoudingsvermogen te hebben en om het eigen privéleven zoveel mogelijk opzij te schuiven om carrière te maken. Lange werkdagen en lange vergaderingen zijn echter niet per definitie de interessantste. Er is nood aan een evenwichtige en humane aanpak, want de organisatie van de arbeid raakt heel veel mensen. Veel vrouwen laten hun potentieel deels onbenut om voor hun kinderen te kunnen zorgen. Ze vrezen dan de perceptie dat ze hun werk niet goed doen. Wellicht voelen vrouwen dat nog altijd sterker aan dan mannen.

Minister *Liesbeth Homans* is het ermee eens dat de organisatie van arbeid nog kan worden verbeterd. Een mentaliteitswijziging is inderdaad noodzakelijk.

1.2. Toepassing van het MEP-decreet

De minister stelt dat de samenstelling van de raden van bestuur online kan geraadpleegd worden via het publieke luik van de databank met gegevens over de toepassing van het decreet van 13 juli 2007 ter bevordering van een meer evenwichtige participatie van vrouwen en mannen in advies- en bestuursorganen van de Vlaamse overheid. Via het tabblad 'vertegenwoordiging' kan men vaststellen of een orgaan onder het toepassingsgebied van het decreet valt en of het al dan niet conform het MEP-decreet is samengesteld. Via het tabblad 'mandaten' kan men de precieze samenstelling van de diverse raden van bestuur achterhalen.

De minister erkent dat de databank beter moet worden gestructureerd. Sommige raden van bestuur zijn bijvoorbeeld niet MEP-conform omdat de mandaten niet volledig werden ingevuld, maar er is toch een evenwichtige verhouding tussen mannen en vrouwen. Dit is een belangrijk onderscheid dat moet worden aangegeven. Om verwarring te voorkomen heeft minister Homans bij haar collega-ministers aangedrongen op een volledige invulling van de raden van bestuur.

1.3. Genderbeleid in onderwijs- en zorgopleidingen

De minister verwijst naar de suggestie van de Nederlandstalige vrouwenraad om genderexpertise als vak op te nemen in het curriculum van de studenten communicatiewetenschappen. De minister ziet dit echter ruimer en wenst dat meerdere opleidingen aandacht moeten besteden aan genderdiversiteit in al zijn aspecten. Dat geldt vooral voor onderwijs- en zorgopleidingen. Dit aspect moet ook aan bod komen binnen het horizontale gelijkheidskansenplan.

Ann Brusseel is blij dat de minister pleit voor genderexpertise binnen bepaalde opleidingen, onder meer in het onderwijs en de zorg, en niet alleen binnen de communicatiewetenschappen. Ze zal dat punt opvolgen binnen de commissie Onderwijs.

Elke Van den Brandt is verheugd dat er tijdens de vorige regeerperiode uiteindelijk een master na master rond gender werd opgericht. Loopt die opleiding goed en heeft ze het gewenste effect?

De *minister* suggereert dat Elke Van den Brandt deze vraag voorlegt aan minister Hilde Crevits.

2. Genderidentiteit en seksuele geaardheid

2.1. Suïcidepreventie

Het is inderdaad een onthutsende vaststelling dat een op de zes lesbische meisjes een zelfmoordpoging onderneemt. Dit aspect komt echter niet aan bod in de beleidsbrief omdat holebi's en transgenders een specifieke doelgroep vormen binnen het suïcidepreventiebeleid dat werd opgenomen in de beleidsbrief van minister Vandeurzen. Minister Homans zal hem vragen om de specifieke acties van zijn beleidsbrief mee op te nemen in het horizontale gelijkekansenplan dat momenteel wordt behandeld door de ambtelijke werkgroep.

Elke Van den Brandt vindt het nogal eng om de geestelijke gezondheidszorg van holebi's te beperken tot de suïcidepreventie. Zo dreigt men namelijk bepaalde groepen te missen, vooral mensen met een andere etnisch-culturele achtergrond. Jo Vandeurzen heeft voor 2016 57 actieplannen aangekondigd. Ze hoopt dat deze plannen ook zullen leiden tot beleidsdaden en benadrukt dat Groen de resolutie ondersteunt van april 2014 betreffende de algemene maatschappelijke aanvaarding en gelijkschakeling van transgenders (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2144/5).

2.2. Bestrijden van heteronormativiteit in rust- en verzorgingstehuizen

De *minister* verwijst naar de opmerking over oudere holebi's die lijden onder de heteronormativiteit in rust- en verzorgingstehuizen. De minister erkent dat dit probleem moet worden aangepakt vanuit haar bevoegdheid voor gelijke kansen, in samenwerking met minister Vandeurzen. De Roze Belweek was op dit vlak en eerste stap. Minister Vandeurzen plant dit jaar opnieuw een concrete actie. Op zijn initiatief is er een eerste overleg geweest met stakeholders uit het middenveld. Dat zou eind 2016 moeten resulteren in een studiedag waaraan zij zal meewerken vanuit haar bevoegdheid voor gelijke kansen.

2.3. Transgenders

De minister streeft naar een structurele financiering van het transgender infopunt TIP. De informatieprojecten rond transgenders zullen in het voorjaar van 2016 worden opgestart. Ann Brusseel suggereerde om de informatie niet te beperken tot het medisch personeel, maar ook het niet-medisch personeel te betrekken, zoals keukenpersoneel, poetshulp of vrijwilligers. Dat vindt de minister een goed idee, want over transgenders bestaat er nog heel wat onwetendheid. Ze beseft dat middenveldorganisaties zoals TIP op dit vlak hun knowhow kunnen ter beschikking stellen.

De resolutie van april 2014 betreffende de algemene maatschappelijke aanvaarding en gelijkschakeling van transgenders (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2144/5), steunt op de zogenaamde Jogjakartaprinicipes voor de toepassing van mensenrechten met betrekking tot seksuele geaardheid en genderidentiteit. Deze principes zijn ook in de beleidsbrief Gelijke Kansen uitvoerig aan bod gekomen. De algemene maatschappelijke aanvaarding en gelijkschakeling van transgenders is de rode draad in het horizontale en verticale gelijkekansenbeleid. In de actieplannen van de opencoördinatiemethode verbinden de verschillende betrokken ministers zich tot acties op dit vlak. Vlaanderen speelt hierin op het internationale vlak een voortrekkersrol. Bij de hervorming van het EAD-beleid inzake evenredige participatie op de arbeidsmarkt, wordt aandacht gevraagd voor transgenders op de werkvloer. De grote lijnen van de hervorming van het EAD-beleid liggen vast en zullen dit jaar verder uitgewerkt worden. Philippe Muyters zal, als minister van Werk, voor het sensibiliserende luik concrete acties ondernemen, in het kader van het horizontale gelijkekansenplan.

De opdracht voor het interseksonderzoek is eind 2015 toegekend aan TIP. Het onderzoek gaat in 2016 van start.

Piet De Bruyn onthoudt dat de benadering van het genderbeleid door de minister breder is dan die van de vrouwenbewegingen. Dat leidt soms onterecht tot argwaan.

3. Mensen met een beperking

3.1. Specifieke acties rond beeldvorming

De *minister* deelt mee dat de expertendatabank voor journalisten een groot aantal mensen bevat met een beperking. Zij hoopt dat de journalisten daar voldoende gebruik van maken voor het zo neutraal mogelijk selecteren van experts.

GRIP vzw zet in op acties rond beeldvorming. Handiwatch is een interactief forum voor media-analyse en beeldvorming rond handicap.

In 2016 wil de minister inzetten op projecten die focussen op beeldvorming van mensen met een beperking. De antidiscriminatiecampagne die in voorbereiding is, zal aandacht hebben voor beeldvormingsaspecten. Het steunpunt voor Inclusie werkt aan positieve beeldvorming, samen met de organisatie Ouders voor Inclusie. Een project van de organisatie Onze Nieuwe Toekomst werkt aan de positieve beeldvorming van mensen met een verstandelijke beperking en aan de mogelijkheden van deze mensen om meer grip te krijgen op hun omgeving.

3.2. Implementatie van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Het VN-verdrag is de basis van het beleid rond personen met een beperking. Het zal bijvoorbeeld de leidraad vormen voor de uitwerking van acties in het kader van het horizontale gelijkekansenplan. De concrete acties in dit kader zullen vooral uitgewerkt worden door het bevoegdheidsdomein Welzijn. In opdracht van de overheid heeft GRIP vzw een handleiding voor beleidsmakers uitgewerkt, die recent in de Commissie voor Wonen, Armoedebeleid en Gelijke Kansen werd toegelicht (*Parl. St. VI.Parl. 2015-16, nr. 599/1*).

3.3. Betrokkenheid van het gelijkekansenbeleid bij het M-decreet en het decreet Persoonsgebonden Financiering

De minister merkt op zij niet rechtstreeks bevoegd is voor het M-decreet voor inclusie in het onderwijs en bij het decreet Persoonsvolgende Financiering in de welzijnssector. Vanuit het gelijkekansenbeleid bewaakt zij enkel het aspect gelijke kansen. De bezorgdheden van GRIP vzw komen aan bod op de overlegmomenten met Onderwijs en Welzijn. Minister Homans werkt mee aan het inclusief onderwijs, onder meer door de financiering van het Steunpunt voor Inclusie bij de vzw Ouders voor Inclusie. Deze financiering wordt in 2016 voortgezet.

Elke Van den Brandt informeerde of de minister samenwerkt met Jo Vandeurzen rond het traject Durf2020 en de tolkenlijn. De minister nam reeds contact met de initiatiefnemers van Durf2020. In samenspraak met Jo Vandeurzen zal ze onderzoeken hoe ze daar op een relevante manier kan op inspelen vanuit het gelijkekansenbeleid.

Elke Van den Brandt vindt de manier waarop de minister samenwerkt met de doelgroep, interessanter dan de aanpak van Durf2020. De minister laat GRIP vzw gewoon zijn werk doen. Dat is uitstekend, want een minister mag ook niet te sturend optreden. Het werk van GRIP mag niet louter beleidsuitvoerend worden.

4. Beeldvorming

Minister *Liesbeth Homans* beseft dat ze continu promotie moet blijven voeren voor het gebruik van de expertendatabank voor journalisten. Dat is een goed instrument, al is het voor verbetering vatbaar. Het gebruik ervan wordt onder meer gestimuleerd door het actualiseren van de gegevens en door de databank mobiel raadpleegbaar te maken. De nieuwe banner van de databank wordt getoond op de webstek van de Vlaamse Vereniging van Journalisten en op de webstek van de databank zelf. De vernieuwde advertentie verschijnt in het maandblad *De Journalist*. De databank en het gebruik ervan worden geëvalueerd in 2016. Indien nodig zal er een bijsturing gebeuren. Deze databank is beschikbaar voor professionals en voor studenten journalistiek.

Voor de studenten journalistiek – de nieuwsmakers van morgen – wordt een wedstrijd georganiseerd rond genuanceerde beeldvorming. Het is immers belangrijk dat hun opleiding aandacht besteedt aan stereotiepe beeldvorming. De voorbereiding van deze wedstrijd gebeurt in samenwerking tussen de opleidingshoofden journalistiek van de verschillende hogescholen.

5. Geweldpreventie

Het is de eerste keer dat het Vlaams regeerakkoord onder het luik Gelijke Kansen nadrukkelijk aandacht heeft voor alle vormen van geweld. Geweld is inderdaad een breed thema, en het juridische luik is een federale bevoegdheid. Opvang, preventie en sensibilisering behoren dan weer tot de bevoegdheid van Vlaams minister Jo Vandeuren.

Vanuit het bevoegdheidsdomein Gelijke Kansen wordt gefocust op kruisbestuivingen waarop prioritair kan worden ingezet. Er wordt gewerkt aan een geweldpreventiegids binnen het nationaal actieplan Homo- en Transfoob Geweld. In 2015 werden er twee projecten goedgekeurd voor de bestrijding van vrouwelijke genitale vermindering. GAMS vzw wordt gesubsidieerd voor een bedrag van 31.200 euro en Intact vzw voor een bedrag van 22.100 euro. Eind 2015 werd een onderzoeksopdracht uitgeschreven naar geweld op vrouwen en meisjes met een beperking. Hierop kwam echter geen respons van de onderzoeksinstellingen of onderzoekers. De minister wil nu een aangepaste opdracht lanceren.

Het nationaal actieplan Gendergerelateerd Geweld gaat veel ruimer dan enkel intrafamiliaal geweld. Het zet in op partnergeweld, vrouwelijke genitale vermindering, gedwongen huwelijken, eengerelateerd geweld, seksueel geweld en prostitutie. Het actieplan wordt gecoördineerd door federaal staatssecretaris Elke Sleurs en door Vlaams minister Jo Vandeuren. Alle Vlaamse ministers konden acties formuleren voor het federale plan. Minister Homans heeft dat gedaan vanuit haar bevoegdheid Gelijke Kansen en vanuit haar bevoegdheid Inburgering en Integratie. Voor Inburgering en Integratie werden er good practices verzameld rond eengerelateerd geweld, gedwongen huwelijken en genitale verminking. Dit gebeurde in samenwerking met de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten. Vanuit haar bevoegdheid voor Gelijke Kansen zet ze verder in op het verspreiden van informatie over gendergerelateerd geweld, onder meer via webstekken. Op het federale niveau werd gekozen voor twee afzonderlijke plannen. De acties zullen worden opgenomen in het Vlaamse horizontale gelijkkekansenplan. Minister Homans wacht hiervoor op instructies van het federale niveau.

Ann Brussel wijst erop dat de senaat in 2015 dieper is ingegaan op het thema van het gendergerelateerd geweld. Dat leidde tot een aantal pijnlijke vaststellingen. Ann Brussel hoopt dat de concrete aanpak niet zal gehinderd worden door het feit dat er meerdere plannen zijn op meerdere niveaus. Ze staat positief tegenover de voorstellen van Elke Sleurs en hoopt op de volledige medewerking van de

minister van Justitie. Het Vlaams Parlement kan zich niet uitspreken over het federale niveau. Individuele parlementsleden kunnen echter hun federale partijgenoten aanspreken. Wie geweld ondergaat, kan immers niet rekenen op te vage plannen om geholpen te worden. Op dit vlak is meer ambitie nodig is. Ze zal minister Jo Vandeuren daarop attenderen.

De *minister* bevestigt dat gendergerelateerd geweld overwegend een federale bevoegdheid is. Daarom zal ze suggesties doorgeven aan het federale niveau. Ook de parlementsleden kunnen dat doen.

Elke Van den Brandt meent dat het thema geweld nog te veel in de taboesfeer zit. Men moet durven benoemen wanneer er geweld gepleegd wordt, door wie en hoe. Er is nog een lange weg te gaan. Zij betreurt dat er voor het onderzoek rond geweld op vrouwen en meisjes met een beperking geen onderzoekinstelling gevonden werd. Het is echter verkeerd om hieruit te concluderen dat er onvoldoende interesse is in dit onderwerp. Het komt immers vaak voor dat academici een onderwerp wel interessant vinden, maar dat de onderzoekers met de gepaste expertise zich niet kunnen vrijmaken voor de gevraagde periode. De studies moeten ook passen in een bepaald kader zodat het mogelijk wordt om expertise op te bouwen en wetenschappelijk personeel aan te werven.

De *minister* begrijpt dat onderzoekers zich niet gemakkelijk kunnen vrijmaken voor een onderzoeksproject van slechts enkele maanden. Toch betreurt ze dat er zo weinig respons gekomen is op de ruime bevraging. Suggesties inzake wetenschappelijke expertise zijn welkom.

6. Toegankelijkheid

6.1. Uitzonderingsregels inzake toegankelijkheid voor het onroerend erfgoed

Artikel 2 van de toegankelijkheidsverordening licht het beschermd onroerend erfgoed grotendeels uit het toepassingsgebied van de toegankelijkheidsverordening. De erfgoedconsulent kan dit beoordelen op basis van de erfgoedwaarden. Deze uitzonderingsregel wordt nu geëvalueerd. Onroerend erfgoed valt onder de bevoegdheid van de minister-president die erg begaan is met dit thema. Minister Homans veronderstelt dat er bij het beschermd onroerend erfgoed wellicht drempels zullen blijven bestaan. Niet ieder beschermd monument leent zich immers tot ingrepen die de toegankelijkheid garanderen. Ze beseft echter dat er nog verbeteringen mogelijk zijn.

6.2. Toegankelijkheid van websites

De minister erkent dat de toegankelijkheid van een aantal webstekken van de Vlaamse overheid voor verbetering vatbaar is. Binnen haar bevoegdheid Bestuurszaken werkt ze aan het plan Vlaanderen Radicaal Digitaal dat inzet op een betere informatiedoorstroming van de Vlaamse overheid naar de burger. Toch zal niet iedereen in alle omstandigheden kunnen worden geholpen via een webstek. Daarom moet het mogelijk blijven om zich op andere manieren te informeren bij de Vlaamse overheid. Ook op dit vlak is er nog werk aan de winkel.

6.3. Toegankelijkheid van openbaar vervoer

De *minister* deelt mee dat De Lijn al heel wat inspanningen heeft gedaan voor een grotere toegankelijkheid, zoals het aanschaffen van bussen en trams met een lage instap.

Ann Brusseel wijst erop dat ook op federaal niveau verder moet worden ingezet op toegankelijkheid van het openbaar vervoer, met name bij de NMBS. Op Vlaams

niveau zet De Lijn inderdaad grote stappen voorwaarts op het vlak van de uitrusting. De infrastructuur bij de opstapplaatsen blijft echter het grootste knelpunt. Hiervoor zijn de lokale besturen verantwoordelijk. Bovendien kiest men bij de aanleg van bepaalde stadsdelen soms voor een bestrating die problemen oplevert voor oudere mensen en voor mensen met een beperking. Een sensibiliseringscampagne lijkt noodzakelijk.

De *minister* bevestigt dat er bij de inrichting van tram- en bushaltes nog steeds verbeteringen mogelijk zijn. Dat is een bevoegdheid van de lokale besturen. Ze zal de VVSG daarop attent maken.

7. Discriminatie

7.1. Discriminatie op basis van leeftijd

Discriminatie op basis van leeftijd wordt behandeld binnen het beleidsdomein Jeugd voor wat de kinderen en de jongeren betreft, en binnen het beleidsdomein Welzijn voor wat de ouderen betreft. Leeftijd speelt een belangrijke rol als het gaat over toegankelijkheid. Het gaat dan niet alleen over het inwinnen van informatie via webstekken, maar over toegankelijkheid in al zijn vormen. De minister wil elk gebouw van de Vlaamse overheid toegankelijk maken voor mensen met een beperking en voor ouderen. Zo kan de Vlaamse overheid een voorbeeld zijn voor lokale besturen en private organisaties.

7.2. Discriminatie van alleenstaande moeders op de woninghuurmarkt

Onderzoeken tonen aan dat alleenstaande moeders geconfronteerd worden met discriminatie op de woninghuurmarkt. De minister zal alle vormen van discriminatie op de woninghuurmarkt meenemen bij de evaluatie van de huurwetgeving.

Ann Brusseel vindt de discriminatie van alleenstaande moeders op de woninghuurmarkt onaanvaardbaar. Alleenstaanden worden vaak enkel geweerd omdat ze moeten rondkomen met één inkomen.

De *minister* wijst erop dat discriminatie van alleenstaande ouders slechts een van de vormen van discriminatie op de woninghuurmarkt is. Zij wenst dit thema breed te benaderen bij de evaluatie van de huurwetgeving.

7.3. Discriminatie op basis van ras of afkomst

Voor wat de Vlaamse bevoegdheden betreft wordt het gelijkekansenbeleid op basis van ras en afstamming geregeld in het Vlaamse Gelijkekansen decreet. De klachtenbehandeling gebeurt door het Interfederaal Gelijkekansen centrum. Minister Homans is bevoegd voor preventie en sensibilisering. Dat behoort niet tot het beleidsdomein Gelijke Kansen, maar tot Inburgering en Integratie. Ze zal onder meer werk maken van het opstellen van een integratiepact. De conceptnota zal wellicht eind februari opgeleverd worden en zal dan voorgelegd worden aan de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid.

De bestaande meldpunten voor discriminatie behoren tot de werking van het Interfederaal Gelijkekansen centrum. Minister Homans wijst erop dat dit centrum in zijn werking totaal onafhankelijk is en buiten haar bevoegdheid valt. Wie suggesties wil doorgeven kan dat eventueel doen via de vertegenwoordigers van de politieke partijen in de raad van bestuur van dit centrum.

De voorbereiding van de brede campagne tegen discriminatie zal van start gaan in april 2016. De campagne zelf zal eind 2016 van start gaan. De inhoud en het budget ervan moeten nog worden vastgelegd.

Elke Van den Brandt vraagt zich af waarom de minister het aspect gelijke kansen voor etnisch-culturele minderheden onderbrengt binnen haar bevoegdheid voor Inburgering en Integratie. Zelf ziet ze dit eerder binnen het bevoegdheidsdomein Gelijke Kansen. Dat aspect is in elk geval onderbelicht in de beleidsplannen van de minister. De minister stelt ook dat het Interfederaal Gelijkekansencentrum bevoegd is voor de klachtenbehandeling. Dat betekent echter niet dat de minister mee richting kan geven van de werking van dit centrum.

De *minister* benadrukt dat discriminatie op basis van ras en afkomst buiten het beleidsdomein Gelijke Kansen valt omdat het Gelijkekansendecreet op dat vlak geen uitvoeringsbesluit heeft. Daarom wordt dit thema opgenomen vanuit de bevoegdheid Inburgering en Integratie. Binnen haar bevoegdheidsdomein heeft ze ook geen enkele invloed op het Interfederaal Gelijkekansencentrum. Ze kan enkel, net als alle parlementsleden, proberen om acties te ondernemen via de vertegenwoordigers van de politieke partijen in de raad van bestuur van het centrum.

Elke Van den Brandt wijst op hoofdstuk 1, artikel 3, vijfde lid, van het Gelijkekansendecreet dat zegt dat het decreet ook uitvoering moet geven aan de kaders rond rassendiscriminatie. Het feit dat er nog geen uitvoeringsbesluit is, kan volgens haar geen probleem zijn, want de regering is zelf bevoegd voor het opstellen van de uitvoeringsbesluiten. De vorige minister maakte daar trouwens geen probleem van. Ze roept minister Homans op om daarop in te zetten.

7.4. Discriminatie op basis van geslacht, genderidentiteit en genderexpressie

De *minister* deelt mee dat het Interfederaal Gelijkekansencentrum niet bevoegd is voor klachten op basis van geslacht, genderidentiteit en genderexpressie. Die aspecten vallen onder de bevoegdheid van de Vlaamse ombudsman. De webstek van de Vlaamse ombudsman is heel toegankelijk en gebruiksvriendelijk.

Elke Van den Brandt merkt op dat de minister consequent spreekt over de Vlaamse ombudsman. Zijzelf verkiest de term ombudsdienst.

Piet De Bruyn merkt op dat Annelies D’Espallier, die binnen de Vlaamse Ombudsdienst de genderthema’s zal coördineren, pleit voor een eigen Vlaamse ‘gender equality index’. Het is de bedoeling om op die manier een duidelijk beeld te krijgen over de stand van zaken in de Vlaamse deelstaat. Hoe staat de minister daar tegenover? De OESO heeft ooit becijferd dat België het meest vrouwvriendelijke land zou zijn. Bij die meting werden wel wat vragen gesteld.

Op basis van de informatie van Annelies D’Espallier heeft de minister een gesprek gevraagd over de mogelijkheid van een Vlaamse ‘gender equality index’. De Vlaamse Ombudsdienst heeft daarvoor echter niet de toestemming van de minister nodig.

7.5. Evaluatie van het Interfederaal Gelijkekansencentrum en van de Vlaamse Ombudsdienst

De minister benadrukt dat de evaluatie van zowel het Interfederaal Gelijkekansencentrum als van de Vlaamse Ombudsdienst tot de autonomie behoort van het Vlaams Parlement.

De minister kan akkoord gaan met de opmerking van Els Robeyns dat het voor burgers niet duidelijk is waar ze terecht kunnen met bepaalde klachten. Voor klachten op basis van gender kan men terecht bij de Vlaamse ombudsman. De Vlaamse ombudsman geeft daar heel wat ruchtbaarheid aan. Daarnaast zijn er het Interfederaal Gelijkekansencentrum en het instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. De minister sluit zich aan bij het pleidooi van Els Robeyns

voor een centralisering bij een enkele instelling. De minister stelt voor om dit te betrekken bij de evaluatie binnen het Vlaams Parlement.

8. Horizontaal gelijkekansenbeleid

De minister verwijst naar de vraag van Sabine de Bethune waarom het zo lang duurt vooraleer er concrete acties worden geformuleerd voor het horizontale gelijkekansenbeleid. De minister antwoordt dat ze de procedure volgt die wordt omschreven in het Gelijkekansendecreet, namelijk de opencoördinatiemethode. Dat is een moeilijk en arbeidsintensief instrument. De minister wil bijkomende overlegmomenten organiseren en advies vragen aan stakeholders en aan het middenveld. Ze erkent het middenveld immers als een belangrijke partner.

Piet De Bruyn is tevreden dat de middenveldorganisaties in een vrij vroeg stadium worden betrokken bij het opstellen van actieplannen, zoals het horizontaal actieplan Gelijke Kansen. *Liesbeth Homans* heeft op dat vlak een coördinerende bevoegdheid. De andere ministers moeten binnen hun eigen bevoegdheidsdomeinen de verantwoordelijkheid nemen om de gelijkheid van kansen te integreren in hun beleid. Sommige ministers hebben op dat vlak al zinvolle projecten gelanceerd. In sommige beleidsdomeinen zullen de parlementsleden, samen met de minister, moeten ijveren voor meer actie.

9. Onderzoek en steunpunt Gelijke Kansen

9.1. Stand van zaken van de lopende onderzoeken

Op de vraag naar de stand van zaken van de lopende onderzoeken van het steunpunt Gelijke Kansen antwoordt de *minister* dat een aantal onderzoeksinstellingen een verlenging hebben aangevraagd omdat ze nog niet klaar waren met hun onderzoek. Het gaat onder meer over 'Opening the black box', over de participatie van vrouwen aan de raden van bestuur van beursgenoteerde bedrijven en over de tewerkstellingskansen van mensen met een beperking. Deze studies zouden tegen juni 2016 klaar moeten zijn. De verlenging van de onderzoekstermijn is belangrijk om tot een goed onderbouwde studie te komen.

Binnen enkele weken kan men het eindrapport verwachten van de studie van *Ella* rond vrouwen van buitenlandse afkomst op de arbeidsmarkt en van de studie over handicap en ondernemen van *Hazo*, het Vlaams steunpunt voor ondernemers met een handicap of chronische ziekte.

Indien hiervoor interesse bestaat is de minister steeds bereid om deze studies te bespreken in de commissie.

9.2. Onderzoek naar de beeldvorming van personen met een beperking in de media

Een van de onderzoeken waarvoor het steunpunt Gelijke Kansen eveneens een verlenging heeft gekregen, betreft de beeldvorming van personen met een beperking in de media. Deze studie zal in juli 2016 worden opgeleverd.

De studie zal inderdaad gebaseerd zijn op feitenmateriaal tot 2012. Hiervoor moet immers een groot aantal bronnen worden geanalyseerd. Het gaat om meer dan 16.000 bronnen waarvan er nog 14.000 zijn overgebleven na een selectie. Deze bronnen werden verzameld uit zestien magazines en zeven kranten, over de periode 2003 tot 2012. Op deze data worden er momenteel twee verschillende analyses uitgevoerd, namelijk een inhoudsanalyse en een frameanalyse. Deze analyses zijn vrij arbeidsintensief. De dataverzameling begon in 2014. Het jaar 2013 kon op dat ogenblik niet worden meegenomen omdat het nog niet volledig gearcheeerd was.

De minister hoopt wel dat men in deze regeerperiode nog andere jaren onder de loop zal kunnen nemen.

Lorin PARYS,
voorzitter

Tine VAN DER VLOET
Sabine DE BETHUNE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

bso	beroepssecundair onderwijs
EAD	evenredige arbeidsdeelname en diversiteit
EU	Europese Unie
EU15	Europese Unie 15 lidstaten (tot 1 mei 2004)
EVA	extern verzelfstandigd agentschap (van de Vlaamse overheid)
GAMS	Group for the abolition of female genital mutilation
GRIP	Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap
Hazo	Handicap Zelfstandig Ondernemen
LGBTIQ	lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex and questioning
NOOZO	niets over ons zonder ons
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
RoSa	Rol en Samenleving
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
TIP	Transgender Infopunt
tso	technisch secundair onderwijs
VLIOM	Vlaamse instellingen, organen en mandaten
Vlor	Vlaamse Onderwijsraad
VN	Verenigde Naties
VRIND	Vlaamse Regionale Indicatoren
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
vzw	vereniging zonder winstoogmerk
WiWeTeR	wiskunde, wetenschappen, techniek & ondernemingszin
WJNH	Wel Jong, Niet Hetero